

2. Az Európai Unió 2007-13 közötti regionális támogatásai

A tanulmány keretében áttekintést adunk a 2007-2013 közötti az Nemzeti Stratégiai Referencia Keret (továbbiakban: NSRK)¹ legfontosabb jellemzőiről és tartalmáról a várható beruházási elemek tükrében. Bemutatjuk az eddigi folyamatok legfontosabb jellemzőit, az NSRK szerkezetén belül külön fókuszálva a várható Operatív Programokra (továbbiakban: OP). A dokumentumokban leírtakból az olyan alapvető információkat emeljük ki, amelyek a hazai építőiparra kihatással vannak, főleg a beruházásokhoz kapcsolódó célokat, eszközöket és forrásokat tekintjük át.

A tanulmány a dokumentumelemzés módszerét használja. Az alapul vett dokumentumok forrása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) által szolgáltatott aktuális munkaverziók. Mivel az NFÜ jelenleg is dolgozik az NSRK célrendszerének átdolgozásán, ezért bizonyos szegmensekben még eltérés képzelhető el. Az NSRK új célrendszere várhatóan a tudásalapú gazdaságfejlesztés irányába fog elmozdulni, azonban az egyes OP-k olyan szintű szakmai egyeztetéseken mentek már át, valamint az egyes projektek már olyan előkészítettségi fokon állnak, hogy véleményünk szerint az NSRK-ban bekövetkező változások csak a két-három év múlva induló programoknál lesz megfigyelhető. Így a fejezetben bemutatott főbb célok és célirányok remélhetőleg nem fognak jelentősen változni. A tanulmányban felhasznált dokumentumok a 2006. július 5-én ismert aktuális munkaverziók.

2.1. Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv tapasztalatai

A 2004-2006-os időszakra készített Nemzeti Fejlesztési Terv nem egy átfogó, minden szektorra kiterjedő fejlesztési terv volt, hanem olyan egységes stratégia, mely a Magyarország számára megnyíló európai uniós fejlesztési források felhasználási irányait foglalta össze. A Nemzeti Fejlesztési Terv szolgált alapjául az Unióval megkötött pénzügyi megállapodásnak, az ún. *Közösségi Támogatási Keret-tervnek* (2.1. táblázat). Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv stratégiájának az adott periódushoz kapcsolódó általános célja az uniós átlaghoz képest jelentős elmaradás mérséklése az egy főre jutó GDP szintjében.

¹ Az Európai regionális Alap (továbbiakban: ERFA), az Európai Szociális Alap (továbbiakban: ESZA) és a Kohéziós Alap (továbbiakban: KA) források felhasználásának kereteit tartalmazó dokumentum brüsszeli jóváhagyásáig az NSRK megnevezést használják. Az elfogadás után II. Nemzeti Fejlesztési Tervre változik a megnevezése ennek a dokumentumnak.

2.1. táblázat A fejlesztések horizontális megoszlása az európai uniós támogatásokban a 2004-2006-os időszakban

	Az EU-támogatások* megoszlása		
	Kifizetési előirányzat	Kötelezettség-vállalás	Megoszlás
	(millió euró)		(%)
Gazdaságfejlesztés	801,7	1075	25,5
Humán erőforrás-fejlesztés	519,9	687,8	16,5
Környezet- és infrastruktúra-fejlesztés	1816,57	2169,7	58,0
Összesen**	3134,17	3932,5	100,0

* EU-támogatás: strukturális alapok, EMOGA garancia része, Kohéziós Alap.

** Szakmai segítségnyújtás nélkül.

Forrás: NFH

Az NFT I. egyik legfontosabb tapasztalata, hogy az elsődleges lépés az *egész országgra érvényes, átfogó társadalmi, gazdasági, környezeti célok kijelölése*, és csakis ezt követően kezdődhet meg a szakágazati tervezés. Az európai uniós támogatási programok gyakorlati megvalósítása sok kérdést vetett fel a hazai szabályozással kapcsolatban. Időközben sor került a pályázóknak kezdetben nehézséget jelentő közbeszerzési törvény módosítására, és az áfa-törvény előírásainak kedvezőbb alkalmazási módját is kialakították.

2.2. táblázat Az NFT I. eredményessége (Mrd Ft)

	3 éves keret (közösségi + nemzeti központi)	Beérkezett pályázati igények	IH-támogatás	Szerződés-kötés	Kifizetés (kedvezményezeteknek)	EU időközi kifizetése
2004-ben		877,14	205,06	61,75	5,48	0,12
2005-ben	670,96	499,36	357,07	426,49	121,09	31,10
Összesen 2005.12.31-ig		1 376,50	562,14	488,25	126,57	31,22
	A 3 éves keret arányában	205,2%	83,8%	72,8%	18,9%	4,6%

Forrás: Egységes Monitoring és Információs Rendszer

A pályázási kedv kimagaslónak mondható (30.103 projektjavaslat érkezett be a 2005. év végéig), ami lehetővé tette, hogy a jó projektek kiválasztásával a hároméves megvalósítás első két évében a források 84%-a lekötésre kerüljön (2.2. táblázat). A pályázói és a pályázatói oldal tapasztalatainak alkalmazását és felkészültségét mutatja, hogy az ország már 2005 végén teljesítette a 2006. év végén elérendő $n+2$ határ 88%-át. Az AVOP, a GVOP és a KIOP e tekintetben 100% felett teljesített. Ez alapján biztosnak tűnik az NFT I. időben történő megvalósítása, ugyanakkor a projektek sikeres végrehajtása érdekében továbbra is jelentős lépéseket tesz az intézményrendszer. Komoly hiányosság a fenti sikerek mellett, hogy a leghátrányosabb helyzetű kistérségek önkormányzatai alacsony határfokkal szerepeltek az NFT I. pályázatain.

2.1.1. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv előkészítése

Az Európai Unió iránymutatásai alapján erősíteni kell az állami és a magánszektor közötti partnerségi kapcsolatokat (PPP). A PPP a beruházások finanszírozásának megfelelő módszerül szolgálhat, különösen azokon a területeken, ahol nem megvalósítható vagy nem célszerű eltérni a köztulajdoni formától vagy a piaci rendelkezéstől. A PPP általa biztosított pénzügyi kiegyenlítő hatástól eltekintve az állami és a magánszektor közötti partnerség projektszinten is fejleszti a projektek végrehajtásának és későbbi irányításának minőségét. A tagállamokat tehát ösztönzik arra, hogy törekedjenek az ilyen partnerségi kapcsolatokra, amikor csak lehetséges.

A PPP-megállapodások akkor működnek a legmegfelelőbben, amikor a nemzeti kormányzatok kifejezett politikai kötelezettségvállalásokat tesznek arra, hogy bevonják a magánszférát a közszféra projektjeibe. A különféle politikai területeken szerveződő PPP-k számára egyértelmű és kifejezetten az adott célra kialakított keretekre van szükség. Ezek a keretek eltérőek lesznek például annak megfelelően, hogy milyen mértékben lehet a felhasználói díjakból fedezni a költségeket, és hogy milyen mértékű lesz a szociális célkitűzések kiterjedése.

Az EU a strukturális és kohéziós alapokon keresztül nyújt támogatást e PPP-k finanszírozásához, amennyiben a projektek megfelelnek az összes szükséges feltételnek. A nagyobb projektek esetében a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy fenntarthatóságára vonatkozóan a PPP-rendszerrel kapcsolatban értékelést is végezzenek.

Jelenleg is folyik az NFT II. (NSRK) tervezése. A tudomásunkra jutott információk alapján az NFÜ (Nemzeti Fejlesztési Ügynökség) jelenleg tervezeti át a dokumentum célrendszerét. Az áttervezés várhatóan a tudásalapú gazdaságfejlesztés erősítését szolgálja, de véleményünk szerint a dokumentumban csak hangsúlyeltolódások lesznek a korábbi elképzelésekhez képest. Ezért az alábbiakban közölt információk alapján a fejlesztések beruházástartalma viszonylag pontosan megítélhető.

2006. április elején lezárult a II. Nemzeti Fejlesztési Terv stratégiájának partnerségi egyeztetése. A stratégia véglegesítéséhez a tervezők jelenlegi feladata az egyes

operatív programok pénzügyi keretének, illetve a programok éves ütemezésének megállapítása. 2006. május 8-án a miniszterelnöki kabinet egy növekedésorientált („A” változat), illetve egy a foglalkoztatás szempontjait fokozottan figyelembe vevő („B” változat) változatban tárgyalta meg az indikatív pénzügyi kereteket.

2.1.2. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv keretfeltételei

A rendelkezésre álló teljes keret – 85%-os uniós társfinanszírozással számolva (technikai segítségnyújtás esetén 100%) – 26,18 Mrd euró, azaz mintegy 6610 Mrd forint (2004-es árakon, 252,5 Ft/euró). A teljes keretet három alap – Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Európai Szociális Alap (ESZA), Kohéziós Alap (KA) – finanszírozza. Tekintettel arra, hogy az egyes alapokból más-más jellegű beavatkozások támogathatók, továbbá a monofund jellegre (egy program csak egy alaptól finanszírozható), ezért az operatív programok pénzügyi keretét alapvetően befolyásolja a három alap teljes összesen belüli aránya. Ilyen adottságként kezeli az NFÜ a Strukturális Alapok (ERFA, ESZA) és a Kohéziós Alap 2/3-1/3-os arányát (66,2%, illetve 33,8%), ami a pénzügyi megállapodás keretében került véglegesítésre (2.3. táblázat).

2.3. táblázat Az operatív programok részaránya az egyes alapokból

	„A” változat	„B” változat
Strukturális Alapok felosztási aránya:		
ERFA	80%	73%
ESZA	20%	27%
Kohéziós Alap felosztási aránya:		
Környezet-, víz- és természet-védelem	40%	50%
Közlekedés (országos + városi tömegköz-	60%	50%
ERFA területi programok mellett fennmaradt 50%-ának felosztási aránya:		
Gazdasági versenyképesség	26,6%	26,6%
Közlekedés (térségen belüli + logisztika)	16,6%	5,7%
Környezetvédelem	4,1%	4,1%
Humán infrastruktúra	2,7%	13,6%
ESZA felosztási aránya:		
Emberi erőforrások fejlesztése	93%	93%
Igazgatási rendszer korszerűsítése	7%	7%

Forrás: NFH

Szintén determinációként kell kezelni, hogy az ERFA források 50%-át regionális programokra fordítják (Területfejlesztési OP, Közép-Magyarország OP, Európai területi együttműködés). Ugyancsak nem lehet eltérni attól, hogy a pénzügyi

megállapodásnak megfelelően a 2. célkitűzés alá eső Közép-Magyarországra jutó forrás a Strukturális Alapokon belül 1861 millió euró.

Tovább korlátozza a döntések mozgásterét, hogy a Konvergencia célkitűzés forrásainak (ESZA, ERFA) 3 százalékából nemzeti teljesítmény tartalékot kell képezni, amelynek felhasználásáról 2011 végéig kell dönteni a programok végrehajtásának ismeretében. Rögzített a technikai segítségnyújtásra szolgáló keret is, ami a források 4%-a.

2.4. táblázat A NFT II. funkcionális felosztása, 2007-2013

„A” változat

Funkció	Arány
Gazdaságfejlesztés	19,84%
Kutatás-fejlesztés	7,31%
Közlekedés	34,90%
Környezet, energia	21,22%
Oktatás, képzés	10,21%
Egészségügy, szociális ellátás	6,52%
Összesen	100,00%

A II. NFT funkcionális felosztása, 2007-2013 – 1.8 verzió

„B” változat

Funkció	Arány
Gazdaságfejlesztés	19,27%
Kutatás-fejlesztés	6,68%
Közlekedés	24,86%
Környezet, energia	24,07%
Oktatás, képzés	16,04%
Egészségügy, szociális ellátás	9,08%
Összesen	100,00%

Forrás: NFH

A fentiek alapján az egyik legalapvetőbb kérdés az ERFA-ESZA arány, ami lényegében – figyelembe véve az alapok által támogatható tevékenységeket – a két fő stratégiai cél, a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás pénzügyi vetületének is tekinthető (2.4. táblázat).

A növekedésorientált változatban („A”) a kiindulópont az, hogy a stratégiai célok szintjén egyértelműen a gazdasági növekedés kap prioritást, ezért a források túlnyomó többségét (62%) az ezt közvetlenül szolgáló gazdaságfejlesztésre, (vállal-

kozásfejlesztésre és az üzleti környezet modernizálására), a vállalati kutatás-fejlesztésre, illetve a közlekedés fejlesztésére fordítanánk.

A szintén *növekedésorientált, de a foglalkoztatás javítását fokozottabban figyelembevevő változat („B”)* szerint szintén gazdaságfejlesztésre, kutatás-fejlesztésre, illetve a közlekedés fejlesztésére fordítanánk a források több mint felét (50,8%), ugyanakkor az oktatási, képzési programok jóval nagyobb arányt képviselnének, valamint a humán infrastruktúrára (oktatási, egészségügyi, szociális) és a környezetvédelmi beruházásokra is nagyobb keret jut (2. melléklet).

Mint az a fentiekből is látható, az NFT II. az OP-ken keresztül fog megvalósulni. Lényeges különbség az NFT I-hez képest, hogy az Európai Unió felé csak az OP-eket kell benyújtani, az intézkedések belső szerkezete, arányai már nemzeteken belüli hatáskör, amely jelentős mozgásteret biztosít a végrehajtás – a pénzügyi keretek felhasználása – szempontjából. Azonban azt tudni kell, hogy az OP-kereteinek felülvizsgálata elméletileg csak egyszer lehetséges, gyakorlatilag az adminisztrációs procedúra jelentősen csökkentené az NFT II. végrehajtásának sikerességét.

2.2. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjai

Az Operatív programok jelenlegi szerkezete a következő:

1. Versenyképes Gazdaság Operatív Program (továbbiakban: VEGOP)
2. Közlekedés Operatív Program, Irányító Hatóság (továbbiakban: KözOP)
3. Emberi Erőforrás Operatív Program (továbbiakban: EmErOP)
4. Humán Infrastruktúra Operatív Program (továbbiakban: HIOP)
5. Környezetvédelmi és Vízügyi Operatív Program (továbbiakban: KOP)
6. Igazgatási és Információs Társadalom Operatív Program (továbbiakban: IgTTOP)
7. Regionális Operatív Programok (továbbiakban: ROP)
8. Közép Magyarországi Operatív Program (továbbiakban: KöMOP)

2.2.1. Versenyképes Gazdaság Operatív Program

Irányító Hatóság: GKM. A tervek szerint minden egyes OP irányító hatósága az NFÜ irányítása alá kerül, azonban ez még jelenleg nem nyilvános. A várható változásokról részletesen az Operatív Programok irányítása című alfejezetben térünk ki

Támogató: ERFA

A Versenyképes Gazdaság Operatív Program legfőbb célja a *produktív szektor*² hosszú távon fenntartható versenyképességének erősítése. Ennek eléréséhez a szektor egé-

² Az angol „productive sector” kifejezés eredeti értelmének megfelelően a termelő és szolgáltató szektorok együttesét értjük alatta.

szében és az egyes vállalkozásoknál egyaránt elengedhetetlen a magas hozzáadott-értékű tevékenységek térnyerése révén a termelékenység, illetve a jövedelemtermelő képesség növekedése.

A VEGOP fő prioritásai:

(a) K+F és innováció a versenyképességért

- *Az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások közötti innovációs, K+F együttműködések ösztönzése*³: a Program Kiegészítő Dokumentum leírásában nincs egyértelműen megfogalmazva, de jelentkezhetnek bizonyos építési komponensek a K+F jellegű tevékenységek biztosítására.
- *Az innovációs, technológiai parkok és hídkepítő intézmények fejlesztése*: a beavatkozás célja olyan hatékonyan működő központok létrehozása, amelyek egyedi, testreszabott innovációs szolgáltatások nyújtásában kompetensek⁴. A technológiai inkubátorok, innovációs és technológiafejlesztési parkok létesítése és a meglévő intézmények hatékonyságának fejlesztése jelenik meg.
- *A vállalkozások önálló innovációs és K+F tevékenységének ösztönzése*: a leírás még homályos, elképzelhető építési komponens az intézkedésen belül.

(b) Az információs társadalom és a modern üzleti környezet erősítéséért

- *Korszerű közösségi infokommunikációs (IKT) infrastruktúra*: a versenyképesség javításához kapcsolódó IKT infrastruktúra fejlesztése érdekében szükséges egy korszerű közösségi IKT infrastruktúra kialakítása, főleg a széles-sávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítésén keresztül.
- *Telephelyfejlesztés*: az intézkedés keretében az ipari parkok alpinfrastruktúrájának és szolgáltatásai színvonalának javítása történik meg a komplex szolgáltatást nyújtó logisztikai központok, logisztikai parkok kerítésen belüli infrastruktúra fejlesztése mellett.

2.2.2. Közlekedés Operatív Program

Irányító Hatóság: GKM

Támogató: ERFA+KA

A közlekedési fejlesztések legfontosabb célja az *elérhetőség* javítása. E cél eléréséhez a közlekedési alágazatok összességének hozzá kell járulnia, ezért az intermodalitás szem előtt tartása a fejlesztések megfogalmazásánál elsőrendű szempont.

A stratégia alapján a megfogalmazott célok elérését lehetővé tevő beavatkozások az alábbi prioritási tengelyek mentén rajzolódnak ki:

³ A továbbiakban csak akkor jelenítünk meg részletesen egy intézkedést, amennyiben van lehetőség építési komponens megvalósítására.

⁴ Az intézkedés tartalmához kapcsolódó, a helyi, térségi szintű hídkepítő intézmények (pl. technológiai pontok) fejlesztését célzó elemek a Regionális Operatív Programokban szerepelnek.

(a) Az ország (nemzetközi) elérhetőségének javítása

- *Vasút:* a vasútfejlesztés meghatározó területe a transz-európai vasúti hálózat részét képező (TEN) hazai vasútvonalak, azon belül is a Pán-Európai Korridorokban futó vasútvonalak fejlesztése. A pályafelújítás lehetővé fogja tenni, hogy a ma még sok helyen forgalmat lassító sebességkorlátozások megszűnjenek, a korridorokban futó vasútvonalaknál kétvágánypárú vonalak, 160 km/h sebesség, 225 kN tengelyterhelés, az egyéb TEN vonalakon pedig egy vágánypár, 100-120km/h sebesség, 225 kN tengelyterhelés valósuljon meg. Mindenütt ETCS-2 + GSM-R kerül telepítésre, továbbá minden olyan, pályával kapcsolatos összetevő beépítése, ami a fenti műszaki követelményeket az adott vasúti vonalon biztosítja.

Projektek Uniós finanszírozásból (indikatív!):

- a) Hegyeshalom/Oh.-Budapest-Lökösháza/Oh. vasútvonal korszerűsítése,
- b) Bajánsenye/Oh.-Boba-Székesfehérvár-Budapest-Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony/Oh. vasútvonal korszerűsítése, benne: Székesfehérvár állomás átépítés, Érd állomás átépítés és Kelenföldi állomás /Etele tér intermodális csomópont kialakítása,
- c) Sopron/Oh.-Szombathely-Szegotthárd/Oh. vasútvonal korszerűsítése,
- d) Elővárosi vasutak fejlesztése (ld. 3. prioritás).

Tartalék projektek/OP-n kívüli finanszírozásból (indikatív!):

- e) Budapest-Hatvan-Miskolc-Nyíregyháza vasútvonal korszerűsítése,
 - f) Budapest-Szob/Oh.; Hegyeshalom-Rajka oh.; Komárom áll.-Komárom oh.; Rákos-Újszász-Szolnok vasútvonalak korszerűsítése, Rákospalota-Újpest állomás átépítés,
 - g) Budapest-Pusztaszabolcs-Dombóvár-Gyékényes/Oh., Dombóvár-Pécs-Magyarbóly/ Oh. vasútvonal korszerűsítése,
 - h) Bp.Soroksári-út-Kunszentmiklós-Tass 2. vágány,
 - i) Győr-Pápa-Celldömölk, illetve
 - j) Győr-Sopron/Oh. vasútvonal korszerűsítése,
 - k) Boba-Szombathely-Zalaszentiván-Nagykanizsa-Murakeresztúr/Oh.-Gyékényes/Oh. vasútvonal korszerűsítése,
 - l) Cegléd-Kiskunfélegyháza-Szeged vonal korszerűsítése,
 - m) Püspökladány-Biharkeresztes/Oh. vasútvonal korszerűsítése,
 - n) Felsőzsolca-Hidasnémeti/Oh vasútvonal korszerűsítése.
- *Közút:* az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségét közúton a TEN-hálózat elemei segítik leginkább, ezért a fejlesztéseket a 2007-13-as időszakban ezekre kívánják koncentrálni.

Projektek Uniós finanszírozásból (indikatív!):

- a) M0dél; M2; M3; M30 komplex; M4 (Törökszentmiklós-Karcag); M43; M8 (Ajka-oh) komplex - Körmen elkerülővel,
- b) M15-M86 teljes hosszában komplex főútfejlesztés.

Tartalék projektek/OP-n kívüli finanszírozásból (indikatív!):

- c) M6; M8-M4; M35.
- *Vízi közlekedés:* a vízi közlekedés fejlesztése Magyarországon elsősorban a dunai vízi út fejlesztését szolgálja, mely az unió közlekedési hálózatának egyik kiemelt közlekedési folyosója. A cél az, hogy a 2,5 méter merülésű hajókkal való közlekedésre megbízható módon kiépüljön a vízi út. A hajózóút fejlesztése mellett a kikötőhálózat kiépítése is célkitűzés a környezetkímélő szállítási módok közötti választási lehetőségek szélesítése érdekében.

Projekt: Dunai hajózóút fejlesztése

Az áruszállításhoz, logisztikához kapcsolódó kikötőfejlesztések a 4. prioritásban, a Bp-i személyhajó-kikötő fejlesztése a ROP-ban kerül megjelenítésre.

- *Légi közlekedés:* a repülés biztonságának javítása érdekében a légiforgalmi irányítás és szolgáltatások folyamatos korszerűsítése elengedhetetlen feladat. A repülőterek fejlesztésénél alapkövetelmény a gyorsforgalmi hálózathoz való kapcsolódás.

(b) Térségi elérhetőség javítása

A TEN-hálózat elemeinek kiépítésén túl a térségi elérhetőség szempontjából kiemelkedő jelentősége van a gyorsforgalmi hálózatra ráhordó, és a régiók egyes térségeit összekötő közúti hálózatnak. Ezért az EU-Csatlakozási Szerződésben vállalt kötelezettségnek megfelelően a közúthálózat burkolatát alkalmassá kell tenni a 115 kN tengelyterhelésű járművek forgalmára.⁵

Projektek Uniós finanszírozásból, (indikatív!), ráhordó gyorsforgalmi elemek:

- a) M21; 26; Nyíregyh-elk.; 47; 66-67; 62-81; 76; M85 (Győr-Csorna+elk.),
- b) 88; főút-fejlesztés 11,5 t teherbírásra: a ráhordók vonalán, a gyorsforgalmi elemeket kiegészítő módon; 4 (Debrecen-Níregyháza-Záhony); M9 vonala teljes hosszában; 11, 32, 31, 33, 37, 451, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 61, 65, 68, 71, 74, 75, 82, 83, 84.

⁵ A főként kistérségi elérhetőséget biztosító 4 és 5 számjegyű utak fejlesztését, valamint a települési önkormányzati utak rehabilitációját a ROP-ok tartalmazzák.

Tartalék ráhordó gyorsforgalmi projektek/OP-n kívüli finanszírozásból (indikatív!):

- c) M0(nyugat); 10; M60, 57, M9 Dombóvár-Bonyhád, M9(51-54), M44; M49; M80, M4bevezető; M85,
- d) A térségi/regionális közlekedési szövetségek,
- e) Regionális repterek fejlesztése (Sármellék, Debrecen, Győr, Pécs, Szeged).

(c) Városi és agglomerációs közösségi közlekedés fejlesztése

A városok elérhetőségének és átjárhatóságának javítása, a városi közlekedés zsúfoltságának enyhítése érdekében jelentős fejlesztésekre kerül sor Budapesten, a vidéki nagyvárosokban és agglomerációikban.

Projektek Uniós finanszírozásból (indikatív!):

- a) Bp-i elővárosi vasutak (beleértve gördülőállományt, a kapcsolódó állomás- és fejpályaudvar-fejlesztéseket, valamint az utas-kiszolgáló rendszerek fejlesztését) ütemes fejlesztése; benne Aquicum-i híd(?) (Kelenföldi állomás/Etele tér intermodális csomópont kialakítása – az V. folyosó fejlesztésének részeként),
- b) Észak-Déli Regionális Gyorsvasút („5-ös metró”) I. ütem,
- c) Budapesti körgyűrűs közúti vasútvonalak fejlesztése (1-es és 3-as villamosvonalak meghosszabbításával egybekötött teljes megújítása, akadálymentesítése, a kapcsolódó gördülőállomány-fejlesztéssel,
- d) Budai rakparti villamosvonalak fejlesztése, a pesti belvárosi területek egyes megszüntetett villamoshálózati elemeinek visszaállítása,
- e) Debrecen, városi villamoshálózat fejlesztése (2-es vonal),
- f) Miskolc, kelet-nyugati városi villamos közlekedés fejlesztése,
- g) Szeged, elektromos tömegközlekedés fejlesztése,
- h) Győr villamos tömegközlekedés fejlesztése,
- i) Pécs villamos tömegközlekedés fejlesztése,
- j) +Kapcsolódó intermodális csomópontok fejlesztése.

Tartalék projektek/OP-n kívüli finanszírozásból (indikatív!):

- k) Bp. előváros (további szakaszok),
- l) Észak-Déli Regionális Gyorsvasút II. ütem,
- m) Szombathely előváros,
- n) Szeged előváros, Tisza-híd Szegeden,
- o) Pécs előváros,
- p) Miskolc előváros,
- q) Debrecen + Nyíregyháza térsége előváros.

Egyéb ERFA-típusú városi közlekedési fejlesztések, illetve az agglomerációs közlekedési szövetségek kialakítása a ROP-okból kerülnek finanszírozásra.

(d) Az áruszállítás-logisztika közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése

A nemzetközi kereskedelmi útvonalak (vasút-közút-vízi út) fejlesztése lehetővé teszi, hogy a kedvező gazdaságföldrajzi adottságokkal rendelkező Magyarország jelentős exportszolgáltatást nyújthasson a tranzit szállítások logisztikai kiszolgálása révén (raktározás, átcsomagolás, fuvarszervezés, vám-szolgáltatások, kiegészítő tevékenységek). Feladat a logisztikai központokhoz – és egyéb gazdasági infrastruktúrához (ipari parkok, agrárgazdasági bázisok) – vezető közlekedési infrastruktúra hiányzó kapcsolati elemeinek (iparvágányok, bekötő utak) megépítése, illetve korszerűsítése.

Projektek: a horizontális OP csak az Országos Logisztikai Szolgáltató Központok (OLSZK-k) infrastrukturális fejlesztéseit támogatja, az ezeken kívüli központok fejlesztéseit a ROP-ok támogatják.

Központi projektek (indikatív!):

- a) a záhonyi térség logisztikai infrastrukturális fejlesztései,
- b) a szegedi térség logisztikai infrastrukturális fejlesztései,
- c) Győr-Gönyű logisztikai infrastrukturális fejlesztései.

Pályázati rendszerben kezelhető projektek:

- d) egyéb piaci indíttatású kezdeményezések logisztikai infrastrukturális fejlesztése (ezen belül lehetőség 1 db interkontinentális légi szállítás fogadására alkalmas logisztikai cargo-bázisra),
- e) speciális, kombinált szállításra alkalmas járművek és az eszközváltást lehetővé tevő további berendezések beszerzése.

A logisztikai központok vállalkozói tevékenységéhez szükséges egyéb eszközök (raktárak, rakodó gépek, informatika stb.), kapcsolódó szolgáltatások fejlesztését a Versenyképesség OP (VEGOP) fogja támogatni.

2.2.3. Humán Infrastruktúra Operatív Program

Irányító Hatóság: NFH

Támogató: ERFA.

Az OP célja az oktatási, egészségügyi, szociális, foglalkoztatási, kulturális-köz-művelődési szolgáltatások és az e-közigazgatás korszerűsítése és fejlesztése..

(a) Az oktatási, képzési infrastruktúra fejlesztése

A prioritás célja az oktatás-képzés gazdasági és társadalmi igényekhez való rugalmas alkalmazkodásának erősítése infrastrukturális beruházások révén, különös tekintettel a modern tanulási környezet megteremtésére, az innováció erősítésére.

- *Az integrált szakképző központok infrastruktúrájának fejlesztése, független vizsgaközpontok kialakítása:* megvalósul a térségi integrált szakképző központok (TISZK) I. NFT keretében kiépülő rendszerének (16 TISZK) további bővítése 30-35 új központ létrehozásával.

A Modern Szolgáltató és Kutató Egyetem infrastruktúrájának fejlesztése: a művelet célja megfelelő felsőoktatási infrastrukturális háttér és informatikai környezet létrehozása, valamint a kapcsolódó informatikai eszközök, oktatási módszerek elterjesztése.

- *Az innovációs potenciál erősítését szolgáló, a kutatás-fejlesztéshez szükséges, valamint a modern tanulási környezet megteremtését célzó infrastrukturális fejlesztések:* a beavatkozás célja a felsőoktatás és a gazdaság világa közötti kapcsolatok erősítése, kutatói hálózatok, egyetemi tudományos műhelyek, regionális tudásközpontok létrehozásának elősegítése.

(b) Az egészségügyi rendszer strukturális átalakítása

Az alábbi intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy az egészségügyi ellátórendszer struktúrája racionalizálódjon és a szükségleteknek megfelelő irányba módosuljon.

- *Az egészségügy struktúraváltását lehetővé tevő ellátási formák fejlesztése:* a gyógyítás hatékonyságának és a munkafeltételek javításának növelése korszerű infrastruktúrafejlesztéssel, struktúra- és kapacitás-átalakítással és erőforrás-racionalizálással.
- *Regionális járóbeteg-szakellátó hálózat és egynapos sebészeti központok létrehozása, fejlesztése:* a komplex ellátások biztosításának és a szolgáltatások integrációjának megfelelő kapacitás és struktúraváltást követően a regionális/megyei járóbeteg-szakellátó intézményekből kialakuló központok regionális feladatokat látnak el. Új szolgáltatások bevezetésével tehermentesítik a fekvőbeteg szakellátást, illetve biztosítják a lakosság-közelbeli ellátásokat a mobil egészségügyi szolgálat (szűrés, szakellátás) bevezetésével.
- *Kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása, fejlesztése:* a kistérségi járóbeteg-szakellátó központok kialakítása a szükségleteknek megfelelő különböző szolgáltatások integrációjával és komplex szolgáltatások biztosításával, az információtechnológia és infokommunikációs lehetőségek maximális kihasználásával.
- *Szűrés, diagnosztika (telemedicina) fejlesztése:* ez a program egy országos rendszer létrehozását célozza meg, minden ellátási szintre kiterjedő elektronikus egészségügyi szolgáltatások és elektronikus kommunikációt biztosító intézményközi információrendszer kialakításával.

- *Sürgősségi ellátás fejlesztése:* a program által megvalósul a szétszórta településeken történő elavult és korszerűtlen intézményi kapacitásokban és eszközökkel történő ellátások integrálása és modernizációja. Ennek érdekében sürgősségi betegellátást nyújtó szervezeti egységek további kialakítása valósul meg regionális, megyei és kistérségi szinten.
- *Regionális fekvőbeteg-ellátórendszer fejlesztése:* az egészségügyi ellátások hatékonysága és minősége érdekében a kórházak infrastruktúra fejlesztése valósul meg.
- Korszerű regionális onkológiai hálózat kialakítása
- *Infrastruktúra-fejlesztés a fejlesztési pólusokban:* a hazai egészségügyi szakellátás progresszivitási csúcspontján álló egyetemek infrastruktúra-fejlesztése szolgálja a szakellátási struktúra átalakítását, az egyetemi szintű ellátás modernizálását, amely az egészségügyi ellátás minőségi fejlesztésén túl az oktatást, valamint a gyógytényezőktől független egészségturizmus fejlesztését is szolgálja.

(c) A társadalmi befogadást és részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése

A prioritás célja az aktivitás növelése a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások minőségének javításával és a hozzáférés erősítésével.

- *Akadálymentesítés:* a fejlesztések megvalósításában kiemelt figyelmet szentelnek a az országos és megyei hatáskörű közigazgatási és közszolgáltatási intézmények akadálymentesítésének. A fejlesztések tartalma épületek és környezetük akadálymentesítése.
- *Sérülékeny csoportok szolgáltatásainak korszerűsítése:* folytatni kívánják a nagy létszámú bentlakásos intézmények hazai forrásokból megkezdett kiváltását, kis létszámú otthonoszerű szolgáltatások létesítését. A felszabaduló intézmények bővítik fenntartóik számára a piaci célú hasznosítás lehetőségeit, különösen a szociális és gyermekvédelmi ellátás céljára alkalmatlan kastélyépületek tekintetében.
- *Integrált, többfunkciós kis- és mikrotérségi szolgáltatóközpontok létesítése:* a fejlesztés magába foglalja az előkészítési munkálatokat, a szükségletek felmérését, az együttműködések kialakítását, a központ infrastruktúrájának, berendezésének megteremtését, a kapcsolódó létesítmények kialakítását, a szolgáltatások fejlesztését, beleértve a humán erőforrás fejlesztését, a menedzsment képzését, a minőségbiztosítást.
- *Bölcsődei ellátás:* a fejlesztések egyik iránya a gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatások fejlesztése, különösen a 10 ezer lakosság-számnál nagyobb települések bölcsődei ellátásának fejlesztésével, amit itt

terveznek, valamint a kisebb településen integrált (pl. óvoda és bölcsőde) ellátási formák biztosításával, amelyek a regionális programoknak részét fogják képezni.

(d) A munkaerőpiaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése

A prioritás célja a hatékony, eredmény orientált és ügyfélbarát foglalkoztatási szolgálat infrastrukturális feltételeinek megteremtése

(e) A kulturális infrastruktúra fejlesztése

A prioritás célja a szocio-kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés erősítése a foglalkoztatás bővítése, a gazdasági növekedés és a társadalmi aktivitás növelése érdekében

- *Nemzeti kulturális intézményeink megújítása:* az országos intézmények modellértékű fejlesztése a felhasználók legtágabb köre számára teszi elérhetővé a megújult, korszerű szolgáltatásokat a nem-formális és informális tanulás, a képességfejlesztés érdekében.
- *Fejlesztési pólusokhoz és társ-pólusokhoz kapcsolódó kulturális fejlesztések:* nagyszabású kulturális fejlesztések támogatása, melyek térségi szinten képesek társadalmi, gazdasági fejlődést generálni, fejlődési lendületet adni – különös tekintettel az Európa Kulturális Fővárosa pályázat színvonalasan kidolgozott, előkészített térségi hatású projektjeire.
- *Kulturális infrastruktúra integrált fejlesztése a partnerségi együttműködésért:* a kulturális vidékfejlesztés programja a vidék kulturális közösségi tereinek, közkulturális intézményeinek megújítását, a közkulturális szolgáltatások továbbfejlesztését, infrastrukturális és eszközfejlesztését szolgálja. Megoldandó kulcsfeladat az IKT-infrastruktúra fejlesztése, hogy minden intézmény megfelelő IKT-infrastruktúrával, internet-kapcsolattal rendelkezzen.

2.2.4. Környezetvédelmi és Vízügyi Operatív Program

Irányító Hatóság: KöViM

Támogató: ERFA+KA

Az OP célja, hogy Magyarország biztonságos, tiszta és jó minőségű környezet, egészségesebb, hosszabb és teljesebb emberi élet lehetőségét biztosítva éri el, hogy 2020-ra Európa egyik legdinamikusabban fejlődő országa legyen, ahol emelkedik az emberek életszínvonala, és javul életminőségük.

(a) Egészséges, tiszta települések prioritási tengely

- *Hulladékgazdálkodás:* a korszerű, logisztikai alapon szervezett, a szelektív hulladékkezelésre alapozott hulladékgazdálkodási rendszereken keresztül

lehetséges a hulladékgazdálkodási prioritások érvényre juttatása (megelőzés, hasznosítás, környezetkímélő ártalmatlanítás). A megelőzés érdekében minden egyes hulladékhasznosító vagy ártalmatlanító fejlesztés értékének legalább 5%-ban a hulladékmegelőzést segítő fejlesztéseket is meg kell valósítani.

A cél az, hogy olyan települési hulladékkezelő rendszerek fedjék le az egész országot, amelyekben a költséghatékonyság szempontjának figyelembe vételével:

- a) a hasznosítható, illetve veszélyes hulladék összetevők, elkülönített begyűjtését és további kezelését,
- b) a házi és helyi komposztálás elterjesztésével, megvalósul a biológiailag bontható szerves hulladék lerakásának minimalizálása,
- c) megvalósul a maradék hulladék biztonságos, regionális gyűjtőkörű égetőkben vagy lerakókban történő ártalmatlanítása,
- d) valamint rekultiválják a környezetet, és ez által a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő hulladéklerakókat.

A még működő, az előírásokat ki nem elégítő hulladéklerakókat 2009-ig be kell zárni, s azután rekultiválni kell. A hulladéklerakók közül 447 hulladéklerakó rekultivációja a már elfogadott, ISPA támogatással megvalósuló, komplex regionális települési hulladékkezelési projektek keretében lett bervezve. A maradék, állandó környezeti kockázatot jelentő 2098 hulladéklerakó rekultivációjára fokozatos, illetve ütemezett megszüntetésére van szükség.

- *Szennyvízkezelés:* a csatornázatlan és különösen érzékeny területen elhelyezkedő településeken, illetve településrészekben, ahol a szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezés nem jöhet szóba, biztosítani kell a megfelelő települési folyékony hulladék elszállítását (tengelyen történő szállítással) és kezelést, valamint a hasznosítás fejlesztését (2.5. táblázat). A települési folyékony hulladék keletkezését, amennyire csak lehet, redukálni szükséges, a keletkező hányad szennyvíztelepi fogadását pedig ki kell alakítani.
- Környezeti kármentesítés: a szennyezőforrások száma az országban mintegy 30-40 ezer db. A Program 1996. évi kezdete óta OKKP feladatokra 2004. év végéig különböző állami forrásokból közel 200 területen több mint 94 Mrd Ft került felhasználásra.

Tervezett műveletek: a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területeken a kármentesítések végrehajtása (műszaki beavatkozás), a felszín alatti vizek és a talaj tényleges és potenciális szennyeződésének csökkentése a szennyezett területek kármentesítésével.

2.5. táblázat Várható beruházások a szennyvízkezelés területén

Előírt határidő	Agglomerációs csoport	Agglomerációk száma	Szennyvíz-terhelés	Beruházások
		db	Ezer fő	Mrd Ft
2008.	10 ezer fő fölöttiek érzékeny területen	8	344	21
2010.	15 ezer fő fölöttiek normál területen	139	11217	441
	2-10 ezer fő fölöttiek érzékeny területen	17	66	12
2015.	2-10 ezer fő közöttiek normál területen	377	1715	241
	10-15 ezer fő közöttiek normál területen	50	619	68
Összesen		591	13961	783

Forrás: KOP

(b) Vizeink jó kezelése

A prioritási tengely célja a részvízgyűjtő területeken a vízvédelmet szem előtt tartó társadalmi- gazdasági fejlődés biztosítása.

- *Vizek kártételeinek megelőzése és vízkárelhárítás:* a Duna mente egyes elmaradt fejlesztéseit a nem kellő biztonságú szakaszokon mielőbb meg kell kezdeni, valamint gondoskodni kell a védművek nélküli, mélyfekvésű területeken található értékes és sűrűn lakott települések, településrészek megfelelő védelméről.

A Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése keretében a Tisza-völgy nagyvízi vízszállításának rehabilitációját folytatni kell megfelelő hullámtér rendezéssel, árvízi tározó-rendszer kiépítésével, a Tisza-völgy árvízvédelmi rendszerében lévő kritikus szakaszok megerősítésével, az ártéri vízrendszer rehabilitációjával és a tájgazdálkodási rendszerek kialakításával. A két nagy folyónk mellett további vízfolyásokon is szükséges állami tulajdonú elsőrendű árvízvédelmi művek fejlesztése (így pl. Körös völgy, Alsó-Dráva, Zagyva-Tarna, Hernád völgy).

- *Vizeink mennyiségi és minőségi védelme, a vizek további szennyezésének megakadályozása:* az intézkedések, különösen a szennyezés – csökkentési intézkedések, ezen cél elérését szolgálják, kiemelten kezelve a nagy tavainkra irányuló fejlesztéseket, amelyek jó állapotának kialakítása jelentős társadalmi igény is. A tavak mellett kiemelt beavatkozási terület az Európában egyedülálló értéket képviselő holtágaink rehabilitációja, illetve a felszín alatti vizek további szennyezésének megakadályozását szolgáló intézkedések.

(c) Természeti értékeink jó kezelése

- *Közösségi jelentőségű és védett természeti értékek valamint védett területek megőrzése, helyreállítása, fejlesztése*
- *Élőhely-megőrző mező- és erdőgazdálkodás infrastrukturális alapjainak megteremtése (beruházások):*
 - a) természetközeli erdőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védett, Natura 2000),
 - b) természetközeli mezőgazdálkodás bevezetését szolgáló beruházások (védett, Natura 2000, ETT).

(d) Vonalas létesítmények természet- és tájromboló (károsító) hatásának érséklését szolgáló beruházások:

- a) elektromos vezetékek természetbarát kialakítása, átalakítása, biztonságosabbá tétele (madárvédelmi, tájvédelmi stb. célból),
- b) Közlekedési infrastruktúra (út, vasút) természetbarát átalakítása,
- c) Vízvezető csatornarendszer (és kapcsolódó műtárgyak) természetbarát átalakítása.

(e) Környezetbarát energetikai fejlesztések

- A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása:
 - a) biomassza energetikai létesítményekre épült térségi rendszerek kialakítása/ átalakítása hő- és/vagy villamos energia termelésre: elsősorban energetikai célra termelt alapanyagok, vagy mezőgazdasági/egyéb biohulladék felhasználásával,
 - b) fotovoltaiikus rendszerek,
 - c) napkollektoros hőtermelő rendszerek,
 - d) meglévő vízierőművek energetikai korszerűsítése, kis teljesítményű erőművek létesítése,
 - e) biogáz hasznosító rendszerek kialakítása/átalakítása hő- és/vagy villamos energia termelésre,
 - f) bio-üzemanyagok (bioalkohol, illetve növényi olaj, használt sütőolaj alapú biodízel) előállítása,
 - g) geotermális hő- és/vagy villamos energiatermelésre alkalmas rendszerek kialakítása/ átalakítása,
 - h) hőszivattyús rendszerek,
 - i) kombinált rendszerek, különböző technológiák együttes alkalmazásának kialakítása
pl. települési bio-szolár (hibrid biomassza és fototermikus) rendszerek kiépítése,
 - j) egyéb megújuló energiaforrások, amennyiben meg tudnak felelni a szabályozhatósági kritériumoknak.

- *Hatékonyabb energia-felhasználás:*
 - a) a távhőellátás korszerűsítése, hálózati veszteségek csökkentése,
 - b) átfogó energia-hatékonysági intézkedések: energetikai audit elvégzése, ennek alapján az energia hatékonyság növelést, energiatakarékossgot szolgáló korszerűsítések megvalósítása várható mint beruházás.

2.2.5. Igazgatási és Információs Társadalom Operatív Program

Irányító Hatóság: Informatikai Minisztérium

Támogató: ERFA.

A programban nem találhatóak nevesítve az építési beruházások, azonban elképzelhetőnek tartjuk az egyes átalakítások támogatását. Ennek a feltételezésnek a magyarázata az ERFA típusú finanszírozás.

2.2.6. Regionális Operatív Programok

Irányító Hatóság: OTH

Támogató: ERFA.

Jelen pillanatban a Regionális OP-k helyzete kérdéses. A legtöbb tudomásunkra jutott információ alapján erősen valószínűsíthető, hogy ún. konvergencia ROP készül el a teljes körű ERFA támogatásra jogosult régiókra, és egy teljesen különálló a Közép-Magyarországi régióra. A konvergencia régiók dokumentumaival a következők a problémák:

- a) az elkészült regionális anyagok egyenetlen minőségűek,
- b) formailag hiányoznak fejezetek (ez sem egységes, de főként: EMVA-val való kapcsolat, pénzügyi tábla, végrehajtási fejezet, indikátorok),
- c) alapvetően a célrendszerek nem tükrözik régióspecifikusságot,
- d) több régióban nem kezelik kellő hangsúllyal a területiséget, a speciális kezelést igénylő területeket, nincsenek önálló területi prioritások, területi komplex programok kezelésének kérdése nem jelenik meg.

Az egyes ágazati operatív programokból kiderül, hogy az egyes fejlesztések megosztása méret/besorolás vagy teljesítményalapon kerül a régiós programokba. Amennyiben egy regionális konvergencia OP lesz, abban az esetben a fejlesztések megosztása az IH-k közötti alku eredménye lesz. A fenti bizonytalanságok miatt nem kívánunk kitérni a regionális OP-k bemutatására.

2.3. Az NFT II. végrehajtása és eljárásrendje

A 2007-2013-as programozási időszakban, az uniós rendeletekkel összhangban a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret végrehajtásával az *alábbi intézmények* foglalkoznak:

(a) Közösségi Támogatások Koordinációs Szervezete

Az intézményrendszert összefogó, irányító szervezet a Közösségi Támogatások Koordinációs Szervezete, mely a II. Nemzeti Fejlesztési Terv koordinációjáért felelős miniszter irányításával működik. Feladata az alábbiakban foglalható össze:

- a) a II. Nemzeti Fejlesztési Terv végrehajtásával kapcsolatos stratégiai tervezési feladatok (innováció, K+F) összehangolása,
- b) a kormány lisszaboni akcióprogramjának érvényesítése és a II. Nemzeti Fejlesztési Terv egészében az összhang biztosítása,
- c) a strukturális és kohéziós alapok intézményi, pénzügyi lebonyolítási, eljárásrendi szabályozásának koordinációja,
- d) a végrehajtást támogató informatikai rendszer fejlesztése és működtetése,
- e) a kormány és az Európai Bizottság tájékoztatása –, az EU részére készülő éves jelentés kapcsán a KTK szintű koordináció elvégzése,
- f) módosításra, újraprogramozásra vonatkozó javaslatok kidolgozása és egyeztetése,
- g) KTK szintű egységes kommunikációs kritériumok meghatározása.

(b) Irányító hatóság (IH)

A támogatások szabályszerű, hatékony és eredményes felhasználásáért az irányító hatóság felelős. Az IH döntési kompetenciáit részben a közreműködő szervezetre delegálja. A fejlesztési prioritásokkal összhangban a megfelelő szaktárcáknál jelölik ki az irányító hatóságokat, melyeknek feladatai:

- a) a program stratégiai szakmai koordinációja és az ezzel kapcsolatos döntések meghozatala,
- b) a program végrehajtásához kapcsolódó stratégiai döntések meghozatala,
- c) a program végrehajtásáért felelős közreműködő szervezetekkel történő delegálási megállapodások megkötése és a KSZ-ek tevékenységének ellenőrzése,
- d) operatív programonkénti monitoring bizottságok működtetése,
- e) jelentések készítése az operatív programokról,
- f) program szintű kommunikáció.

(c) Közreműködő szervezetek

Az operatív programok lebonyolításához kapcsolódó feladatok végrehajtásáért az irányító hatóságok delegálása alapján a közreműködő szervezetek tartoznak felelősséggel. Az egyértelműség és számon kérhetőség érdekében egy-egy intézkedés – központi program vagy pályázat – lebonyolítása egyetlen közreműködő szervezet feladatkörébe tartozik. A közreműködő szervezetek feladatai általában a következők:

- a) program végrehajtásához kapcsolódó pályázati/projekt szintű feladatok ellátása (különösen a pályázatkezeléshez, szerződéskötéshez, kifizetéshez, ellenőrzéshez kapcsolódó feladatok),
- b) ügyfélszolgálat, tájékoztatás, projektgenerálás.

(d) Audit hatóság

Az audit hatóság az irányító és ellenőrzési rendszerek megfelelő működésének biztosítására kijelölt testület, amely működésében független az irányító és az igazoló hatóságtól. Az audit hatóság feladata:

- a) biztosítani, hogy az egyes operatív programok irányítási és ellenőrzési rendszereinek megfelelő működése elsősorban *rendszerellenőrzések* keretében vizsgált, illetve a programokon belül megvalósításra kerülő műveletek szabályossága mintavételes ellenőrzésekkel legyen fedve,
- b) biztosítani, hogy az ellenőrzéseket végző szervezetek funkcionálisan függetlenek legyenek,
- c) biztosítani, hogy az ellenőrzéseket a megfelelő nemzetközi ellenőrzési standardok és harmonizált módszertan szerint végezzék,
- d) biztosítani, hogy az ellenőrzések országosan, illetve a tagállam és az EU viszonylatában is koordinált módon történjenek,
- e) az éves ellenőrzési jelentéseket záradékkal ellátni.

Az audit hatóság felelősségi köre nem szűkül le az ellenőrzések elvégzésére, hanem annál sokkal szélesebb, horizontális-koordinatív, jogszabály-alkotási és módszertani harmonizációs feladatot jelent, nemzeti szinten megteremtí az Európai Bizottsággal való ellenőrzési együttműködés egyetlen csatornáját. A hatóság delegálhatja az ellenőrzések elvégzését más közigazgatási vagy piaci szervezetre.

(e) Igazoló hatóság

Az igazoló hatóság a Pénzügyminisztérium keretein belül betölti a 2000-2006-os periódusban a kifizető hatóság által ellátott szerepkört, így felelős:

- a) az átutalás igénylés dokumentációjának összeállításáért, melynek keretében kiállítja az átutalási kérelmet és költségigazoló nyilatkozatot,

- b) az igazolásért, melynek keretében tanúsítja az EU felé a költségnyilatkozatok pontosságát, megfelelő voltát és az irányító hatóság és közreműködő szervezetei irányítási és ellenőrzési rendszereinek hatékony működését, valamint közösségi politikákkal való összhangját,
- c) az Európai Bizottságtól érkező átutalások fogadásáért,
- d) az adminisztratív hibák felfedezéséért, a program irányítása során bekövetkező események vagy a szabálytalanságok miatt alkalmazandó pénzügyi korrekcióknak az alapoknak történő visszatérítéséért,
- e) egy olyan pénzügyi rendszer kialakításáért, amely képes a támogatásokat a lehető leggyorsabban a kedvezményezettekhez továbbítani.

A 2007-2013. évekre még nem került megnevezésre az igazoló hatóságot működtető közigazgatási szerv.

(f) Monitoring Bizottság

Az operatív programok felügyeletéről a monitoring bizottságok (MB) gondoskodnak. Az OP MB az operatív program átfogó koordinációs és döntéshozó testülete. A monitoring bizottságok feladat- és felelősségi körei a következők:

- a) a támogatás célkitűzéseinek megvalósítása terén tett előmenetel rendszeres felmérése,
- b) a megvalósítás eredményeinek áttekintése, különös tekintettel az egyes intézkedések kapcsán kitűzött célok elérésére,
- c) az éves és végső megvalósítási jelentések áttekintése és jóváhagyása az Európai Bizottsághoz történő benyújtás előtt,
- d) az Európai Bizottság pénzalapokra vonatkozó döntéseinek tartalmi kiegészítésére tett javaslatok áttekintése és jóváhagyása,
- e) javaslattétel az irányító hatóságnak a támogatások olyan irányú változásairól vagy áttekintéséről, amelyek lehetővé teszik az alapok céljainak elérését, illetve javítják a támogatások kezelését, ideértve a pénzügyi irányítást.

(g) Eljárásrendek

Az NFT II. tervezésének koordinátora, a Nemzeti Fejlesztési Hivatal (NFH) előzetesen négy fő eljárásrendet fogalmazott meg, melyeket az Operatív Programok tervezésekor érvényesíteni kell (2.6. táblázat). A Versenyképes Gazdaság OP végrehajtása során alkalmazandó eljárástípusok a következők lehetnek:

⁶ Az OP-k végrehajtásakor alkalmazásra kerülő eljárásrendek részletes leírására az OP tervezés egy későbbi szakaszában kerül sor.

2.6. táblázat Az eljárásrendek jellemzői

ELJÁRÁS	JELLEMZŐK	ELŐNYÖK – HÁTRÁNYOK, ALKALMAZÁSI FELTÉTELEK
1. központi projektek (köztük nagyprojektek)	az OP vagy az akcióterv nevesíti a lehetséges projekteket a jóváhagyás előtt értékelni kell a projekt kidolgozottságát, megfelelőségét, ennek hiányában a támogatást át kell csoportosítani	gyors csak olyan esetben alkalmazható, ahol a célt csak adott szervezettel és adott projekttel lehet elérni
2. Indikatív projektlistán alapuló kétlépcsős pályázat	első lépésben csak egyszerű projekttervek benyújtása ez alapján a támogatási keret kb. 130%-ára indikatív projektlista elkészítése javaslatok a projekt továbbfejlesztésére második körben kész projektek benyújtása ez alapján a támogatási keretre kész projektek kiválasztása	az állami – önkormányzati szféra mentesítése a versenyszerű pályázattól előre definiált, konszenzuson alapuló projektcsatorna lehetővé teszi a projektfejlesztést időigényes különösen alkalmas lehet önkormányzati fejlesztések támogatására pénzügyi és szakmai (FA) segítség a projektek kidolgozásához nincs „holtteher”
3. nyílt pályázat	jogosultsági és értékelési szempontok értékelés, bíráló bizottság, jóváhagyás	viszonylag gyors általánosan alkalmazható

Forrás: KözOP

- *Központi projektek*
 - a) az OP vagy az akcióterv nevesíti a lehetséges projekteket,
 - b) a jóváhagyás előtt értékelni kell a projekt kidolgozottságát, megfelelőségét, ennek hiányában a támogatást át kell csoportosítani.
- *Indikatív projektlistán alapuló kétlépcsős (meghívásos) pályázat*
 - a) első lépésben csak egyszerű projekttervek benyújtása:
 - ez alapján a támogatási keret kb. 130%-ára indikatív projektlista elkészítése,
 - javaslatok a projekt továbbfejlesztésére

- c) második körben kész projektek benyújtása:
 - o ez alapján a támogatási keretre kész projektek kiválasztása
- *Nyílt pályázat*
 - a) standard pályázat: jogosultsági és értékelési szempontok,
 - b) értékelés, bíráló bizottság, jóváhagyás,
 - c) egyszerűsített pályázat jogosultsági és értékelési szempontok,
 - d) értékelés, jóváhagyás (bíráló bizottság nincs),
 - e) normatív támogatás,
 - f) csak jogosultsági szempontok (igen/nem, vagy automatikusan generálható pontszám),
 - g) értékelés, jóváhagyás (bíráló bizottság nincs).
- *Tőke- és hitelalapok*
 - a) a Kormány kiválasztja a központi alapkezelőt,
 - b) az IH kiválasztja a (pénzügyi) közvetítőt,
 - d) a (pénzügyi) közvetítő az előre meghatározott szempontok alapján kiválasztja a kedvezményezettet,
 - e) az IH a központi alapkezelőn keresztül, a (pénzügyi) közvetítőkön át juttat forrást a végső kedvezményezettnek.

2.4. Átfogó programok

A komplex programozással több stratégiai célt szolgáló intézkedések (továbbá agrár- és vidékfejlesztés), valamint több ágazatot, illetve régiót érintő, az egyes programelemek térbeli, időbeli összehangolásával, az EU által meghatározott prioritások, támogatási lehetőségek figyelembe vételével meghatározott komplex intézkedések összességének kell megvalósulnia több döntési szinttel és folyamatos egyeztetéssel az érintett résztvevők (kormány, tárcák, régiók) között. A tisztán ágazati megközelítésű, vagy területileg leszűkített fejlesztések helyett az átfogó, komplex programozással megvalósított fejlesztések az Európai Uniós források hatékony felhasználását teszik lehetővé.

2.4.1. Komplex programok

A kiemelt fejlesztések meghatározásakor fontos annak feltérképezése, hogy milyen jellegű fejlesztés biztosítaná az adott terület dinamizálását „programadó”, irányadó jelleggel. Figyelembe véve a programokhoz kapcsolható egyedi projektek társadalmi elfogadottságát, az életminőség javítását célzó gazdaságfejlesztő hatást, úgyelve az új, hazai dinamikus térszerkezet kialakítására.

A komplex programok tervezésének jelenlegi helyzete:

- a) az NFH által készített módszertani útmutató alapján programonként meghatározásra kerültek azok a *fő fejlesztési célok, amelyek nem rendelhetőek egyértelműen egy szakterület, illetve régió kompetenciájába*, valamint elkészültek a programok hatásvizsgálatai,
- b) a területi komplex programok specifikus intézkedéseikhez *forrásallokációs javaslat* készült,
- c) a régiók kérésére elkészült a programok *indikatív projektlistája*, amely azonban még további egyeztetéseket igényel,
- d) az OP struktúrák prioritásaihoz kapcsolódó, intézkedési szintig eljutó egyeztetések érdekében programonként tervezői munkacsoportok alakultak,
- e) a térségi komplex programoknak az NFT II. dokumentumaiba történő beépítésére vonatkozóan az OTH szakmai koordinációjával és a VÁTI Kht. támogatásával módszertani anyag készült, amelyet az érintett ágazatok és a régiók egyaránt megkaptak véleményezésre,
- f) Sajnos a kézirat lezárásáig még nem sikerült részletesebb információt megszerezni a komplex programokkal kapcsolatban. Az eredetileg 32 komplex program száma az összevonásokkal folyamatosan csökken.

2.4.2. Akcióprogramok

A 2004-2006-os programozási időszakban a stratégiai szintű operatív programok operacionalizálását a *program-kiegészítő dokumentumok* (Pkd-k) jelentették. A Pkd megteremtette a kapcsolatot az OP és a végrehajtás tényleges alapjául szolgáló pályázati kiírások és központi programok között. A Pkd a megvalósításban résztvevők számára tényleges referencia dokumentumként szolgál, ugyanakkor sem megvalósítási, sem szakmapolitikai szempontból nem tartalmaz minden információt, ami alapján akár egy kiírás, akár egy központi program nehézségek nélkül megtervezhető és elindítható lenne.

A Strukturális Alapokat szabályozó Európai Tanácsi és Bizottsági rendeletek a 2007-13-as időszakra nem írják elő Pkd készítését, egyúttal az operatív programokat a korábbinál magasabb stratégiai szinten határozzák meg. A Pkd-t részben helyettesítő, részben azon túlmenő tartalommal készülő *dokumentum neve: Akcióterv*. A dokumentum *két fő részből áll*: az első rész az OP prioritásainak (és intézkedéseinek) szakmai tartalmát és stratégiai kereteit tartalmazza a 2007-2013 közötti programidőszak egészére vonatkozóan, a második rész – gördülő tervezéssel – kétéves időszakokra meghatározza az intézkedések végrehajtásának részleteit.

A megvalósítás szempontjából lényeges elemek rögzítésén túlmenően a dokumentum keretében, illetve megalkotása során ki kell térni a *támogatandó beavatkozások részletes szakmapolitikai, megvalósíthatósági és pénzügyi indoklására* is, tekintettel arra, hogy ez az OP tervezés keretében nem, vagy nem kellő részletességgel tör-

ténhet meg. A jelenlegi időszaktól eltérően ennek a dokumentumnak a jóváhagyását nem kell a monitoring bizottság hatáskörébe utalni és az Európai Bizottság számára sem kell megküldeni. A rugalmasabb jóváhagyás tehát ebből a szempontból lehetővé is teszi a dokumentum részletesebb tartalommal való elkészítését. A módszertani kereteket és az akcióterv elkészítésének ütemezését az NFH határozza meg, amelyeket a tervezésért felelős tárca szakma-specifikus követelményekkel egészít ki.

Az akcióterv elkészítéséért az OP tervezését – illetve több tárcát érintő OP esetén a tervezés koordinálását – végző tárca, regionális OP esetén pedig a Regionális Fejlesztési Ügynökség felelős. Az akciótervet az akcióterv végrehajtásáért felelős miniszterek hagyják jóvá (az NSRK-ért, ill. a koordinációért felelős miniszter, az OP-ért felelős miniszter és az egyes konstrukciókért szakmailag felelős miniszterek). Regionális OP esetében az Regionális Fejlesztési Tanács előzetes jóváhagyása is szükséges.

Az akcióterv új jellemzője, hogy a második részében foglaltakat főszabály szerint 2 évente kell értékelni, felülvizsgálni, noha szükség esetén természetesen közben is lehetséges módosítás. Az Akciótervben az egyes konstrukciókat legalább 2 évre előre kell megtervezni. Az akcióterv és az akcióterv mellékletét képező projektlista nyilvános, az akcióterv egyéb mellékletei az IH döntése alapján kerülhetnek nyilvánosságra.

2.5. Összefoglalás: a támogatási rendszer főbb tanulságai

A fentiekből is érzékelhető, hogy hasonló komplexitású támogatási struktúra korábban még nem valósult meg Magyarországon. Hét éves távlatban nagyon nehéz tervezni, úgyhogy a tervezők hiányos adatokkal, nehezen megvalósuló monitoringgal rendelkeznek. Tovább bonyolította a tervezést, hogy folyamatos késésben voltak a tervezők, a tervezési munkát még a 2006. évi országgyűlési választások is blokkolták egy időre.

A magyarországi késéseket szintén erősíti, hogy az Európai Unió is legalább fél éves tervezési késéssel küszködik, amely a későn elfogadott költségvetéssel magyarázható. A késésből várható, hogy a támogatások realizálódása is késéssel fog megvalósulni. Ezért engedték a tagállamokat „hosszú pórázra” azzal, hogy nem kell kőbe vésett operatív programokat leadniuk.

Ezt kívánják ellensúlyozni az Akcióprogramok bevezetésével. Az akcióprogramok lehetővé teszik a flexibilis tervezést és az esedékes pénzügyi átcsoportosításokat. A beruházások tervezésénél az Akcióprogramokat érdemes nyomon követni, mert ott fognak kiderülni az esetleges konkrét fejlesztések.

Várható, hogy az IH-k a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségben fognak koncentrálódni. Ennek előnye a gyorsabb döntéshozatal, amely a tárcák közötti sürölődások megszűnéséből adódik. Figyelni kell a PPP-s lehetőségekre, mert ezen beruházások megvalósulása tűnik napjaink költségvetési helyzetében a leginkább támogatandónak.

Ha bármiféle jelentősebb változás történik a rendszerben, annak 2006 augusztusáig meg kell történnie. Ennek oka, hogy a támogatások felhasználását már az eddig történő késlekedés is hátráltatja. Ezen lazít a 2010-ig tartó n+3-as, illetve a beruházásokat 2015 kinyújtani engedő, 2010 után érvényes n+2 szabály.

Irodalom

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatók a 2007-2013 közötti időszakra {SEC(2005) 904}

A Versenyképes Gazdaság Operatív Program különböző verziói

Közlekedés Operatív Program különböző verziói

Humán Infrastruktúra Operatív Program különböző verziói

Környezetvédelmi és Vízügyi Operatív Program különböző verziói

Igazgatási és Információs Társadalom Operatív Program különböző verziói

Regionális Operatív Programok különböző verziói

Nemzeti Stratégiai Referenciakeret különböző verziói

2. Az Európai Unió 2007-13 közötti regionális támogatásai	49
2.1. Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv tapasztalatai.....	49
2.1.1. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv előkészítése.....	51
2.1.2. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv keretfeltételei.....	52
2.2. A II. Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjai.....	54
2.2.1. Versenyképes Gazdaság Operatív Program	54
2.2.2. Közlekedés Operatív Program	55
2.2.3. Humán Infrastruktúra Operatív Program.....	59
2.2.4. Környezetvédelmi és Vízügyi Operatív Program	62
2.2.5. Igazgatási és Információs Társadalom Operatív Program ...	66
2.2.6. Regionális Operatív Programok	66
2.3. Az NFT II. végrehajtása és eljárásrendje	67
2.4. Átfogó programok.....	71
2.4.1. Komplex programok	71
2.4.2. Akcióprogramok	72
2.5. Összefoglalás: a támogatási rendszer főbb tanulságai.....	73

A VEGOP finanszírozási táblája (2006. április 25-verzió alapján)¹

	ERFA	714109,6	104044,3	98952,4	92448,1	93917,1	104553,6	108231,0	111986,0
A gazdaság versenyképességének növelése OP	Nemzeti	120978,6	17626,3	16763,7	15681,5	15910,7	17712,6	18335,6	18986,2
	Összesen	835088,2	121670,6	116716,1	108107,6	109827,8	122266,1	126566,6	130933,2
Innováció a versenyképességért		322809,5	322609,5	47093,6	41763,9	42428,4	47233,6	48894,9	50581,9
Vállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése		241957,1	241957,1	35252,7	31322,9	31821,8	35425,2	36671,2	37936,4
A modern üzleti környezetért		241957,1	241957,1	35252,7	31322,9	31821,8	35425,2	36671,2	37936,4
Technikai segítségnyújtás		28564,4	4161,8	3958,1	3897,8	3756,7	4182,1	4329,2	4478,6

¹ A pénzügyi táblák az általunk ismert legfrissebb verzióban kerülnek közlésre

A KözOP finanszírozási táblája (2006. június 9-i verzió alapján)

Közop	1. prior. (KA)			3. (KA)	KA keret	2. (SA)	4. (SA)	SA keret	Összesen
	vasút	Duna + Hungaroc.	közút (TENT)	városi közös- ségi		közút (11,5t), egyéb	Logisz- tika		
Uniós (KA; SA)	511,15	63,8	286,45	337,45	1198,8	392,95	55,25	448,20	1647,00
Társfinnel együtt összesen	601,35	75	337	397	1410,35	462,29	65,00	527,29	1937,6

Megjegyzés: Mrd Ft, 270 Ft/euro; egységesen minimális 15%-os társfinanszírozással számolva

A KözOP finanszírozási táblája (2006. május 2-i verzió alapján)

A javasolt forrásallokáció a foglalkoztatás szempontjait alapul vevő növekedési modell alapján

	ERFA	366108,7	53196,6	50592,2	47265,7	48017,8	53455,9	55336,1	57245,3
Humán infrastruktúra OP	Nemzeti	61853,7	9012,0	8570,9	8007,4	8134,8	9056,1	9374,6	9698,0
	Összesen	426962,4	62207,6	59163,1	55273,1	56152,6	62512,0	64710,7	66943,3
Az oktatási, képzési infrastruktúra fejlesztése		148448,9	21828,7	20570,2	19217,7	19523,5	21734,6	22499,9	23275,3
Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése		148448,9	21828,7	20570,2	19217,7	19523,5	21734,6	22499,9	23275,3
A társadalmi befogadást és részvétet támogató infrastruktúra fejlesztése		61853,7	8012,0	8570,9	8087,4	8184,8	9056,1	9374,6	9698,0
A munkaerőpiaci részvétet támogató infrastruktúra fejlesztése		12376,7	1802,4	1714,2	1601,5	1627,0	1611,2	1874,9	1939,6
A kulturális infrastruktúra fejlesztése									
Az e-közigazgatás infrastruktúrájának kiépítése		41235,8	6008,0	5713,9	5338,2	5423,7	6037,4	6249,7	6465,4
Technikai segítségnyújtás		14604,3	2127,8	2023,7	1890,6	1920,7	2138,2	2213,4	2289,8

A KOP finanszírozási táblája (2006 június 7-i verzió alapján)

KOP indikativ pénzügyi tábla	Forrás	millió Ft (252,5 Ft/euro)							
		Összesen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Operatív Programok									
KOP	KA	1004700,0	43665,3	91179,5	143339,0	173599,4	178244,7	184349,8	190322,3
	ERFA	103841,7	15129,5	14389,1	13443,0	13656,9	15203,6	15738,3	16281,3
	KA+ERFA	1108541,7	58794,8	105568,6	156782,0	187256,3	193448,3	200088,1	206603,6
	Nemzeti (15%)	195625,0	10375,6	18629,8	27667,4	33045,2	34137,9	35309,7	36459,5
	Összesen (KA+ERFA+Nemzeti)	1304166,7	69170,4	124198,4	184449,4	220301,5	227586,2	235397,8	243063,1
Egészséges tiszta települések (szennyvíz ~400, hulladék ~300, kármentesítés ~80)	KA	780000,0	33899,6	70787,3	111281,4	134774,1	138380,4	143120,2	147756,9
Környezetbarát energetikai fejlesztések	KA	77000,0	3346,5	6988,0	10985,5	13304,6	13660,6	14128,5	14586,3
Vizeink jó kezelése	KA	325000,0	14124,8	29494,7	46367,2	56155,9	57658,5	59633,4	61565,4
Természeti értékeink jó kezelése	ERFA	30000,0	4370,9	4157,0	3883,7	3945,5	4392,3	4546,8	4703,7
Fenntartható termelési és fogyasztási szokások ösztönzése	ERFA	40000,0	5827,9	5542,7	5178,3	5260,7	5856,4	6062,4	6271,6
Technikai segítségnyújtás	ERFA	1004700,0	43665,3	91179,5	143339,0	173599,4	178244,7	184349,8	190322,3

ERFA nemzeti része: 18 325,0

KA nemzeti része: 177 300,0

ERFA+ERFA nemzeti része: 122 166,7

KA+KA nemzeti része: 1 182 000,0

Az IGTOP finanszírozási táblája (2006 júniusi verzió alapján)

Tájékoztató jellegű!

EUR, folyó áron

Prioritás	Társfinanszírozás aránya	Támogatás									Egyéb pénzügyi eszközök	EIB és EIF hitelek
		Összesen	Hazai finanszírozás				Európai Unió társfinanszírozása					
			Összesen	Központi	Helyi	Egyéb	Összesen	ERFA	ESZA	Kohéziós Alap		
Szakpolitikai folyamat megerősítése	85,00%	83 690 605	12 553 591	12 553 591	0	0	71 137 014	7 113 701	64 023 313	0	0	0
Szervezetfejlesztés	85,00%	98 336 461	14 750 469	14 750 469	0	0	83 585 992	8 358 599	75 227 392	0	0	0
Humán erőforrás minőségének javítása	85,00%	20 922 651	3 138 398	3 138 398	0	0	17 784 254	0	17 784 254	0	0	0
Közép-magyarországi régió	0	0	0		0	0	0			0	0	0
Technikai segítségnyújtás	85,00%	6 276 795	941 519	941 519	0	0	5 335 276	0	5 335 276	0	0	0
Összesen	85,00%	209 226 512	31 383 977	31 383 977	0	0	177 842 535	15 472 301	162 370 235	0	0	0
		209 226 512	31 383 977	31 383 977	0	0	177 842 535	15 472 301	162 370 235	0		
ebből:	2007	29 291 712	4 393 757	4 393 757	0	0	24 897 955	0	24 897 955	0	0	0
	2008	29 291 712	4 393 757	4 393 757	0	0	24 897 955	6 188 920	18 709 035	0	0	0
	2009	29 291 712	4 393 757	4 393 757	0	0	24 897 955	6 188 920	18 709 035	0	0	0
	2010	29 291 712	4 393 757	4 393 757	0	0	24 897 955	3 094 460	21 803 495	0	0	0
	2011	29 291 712	4 393 757	4 393 757	0	0	24 897 955	0	24 897 955	0	0	0
	2012	31 383 977	4 707 597	4 707 597	0	0	26 676 380	0	26 676 380	0	0	0
	2013	31 383 977	4 707 597	4 707 597	0	0	26 676 380	0	26 676 380	0	0	0